

Kapitola X. Optimalizace a generování cílového programu

Základní bloky

- *Základní blok* je sekvence příkazů, jejíž příkazy jsou v tomto pořadí vždy **všechny** provedeny (neexistuje skok dovnitř ani naopak zevnitř této sekvence)
-

Výpočet množiny vedoucích příkazů (leaderů):

- Hned **první příkaz** je vedoucí - **leader**
- Každý příkaz, který je **návěštím** pro příkazy skoku, je vedoucí - **leader**
- Každý příkaz, který následuje za **goto** příkazem, je vedoucí - **leader**

Základní bloky: Příklad

```
sum := 0;
```

```
i := 0;
```

```
L1:
```

```
if i >= n goto L2;
```

```
sum := sum + a[i];
```

```
i := i + 1;
```

```
goto L1;
```

```
L2:
```

```
result := sum
```

Základní bloky: Příklad

```
sum := 0;  LEADER  
i := 0; (první příkaz)
```

```
L1:
```

```
if i >= n goto L2;
```

```
sum := sum + a[i];
```

```
i := i + 1;
```

```
goto L1;
```

```
L2:
```

```
result := sum
```

Základní bloky: Příklad

`sum := 0;` **LEADER**
(první příkaz)
`i := 0;`

L1: **LEADER**
(návěští)
`if i >= n goto L2;`

`sum := sum + a[i];`

`i := i + 1;`

`goto L1;`

L2:

`result := sum`

Základní bloky: Příklad

```
sum := 0;  LEADER  
                                     (první příkaz)  
i := 0;  
  
L1:  LEADER  
                                     (návěští)  
if i >= n goto L2;  
  
sum := sum + a[i];  LEADER  
                                     (následuje  
                                     „goto“ příkaz)  
i := i + 1;  
goto L1;  
  
L2:  
result := sum
```

Základní bloky: Příklad

sum := 0; **LEADER**
(první příkaz)
i := 0;

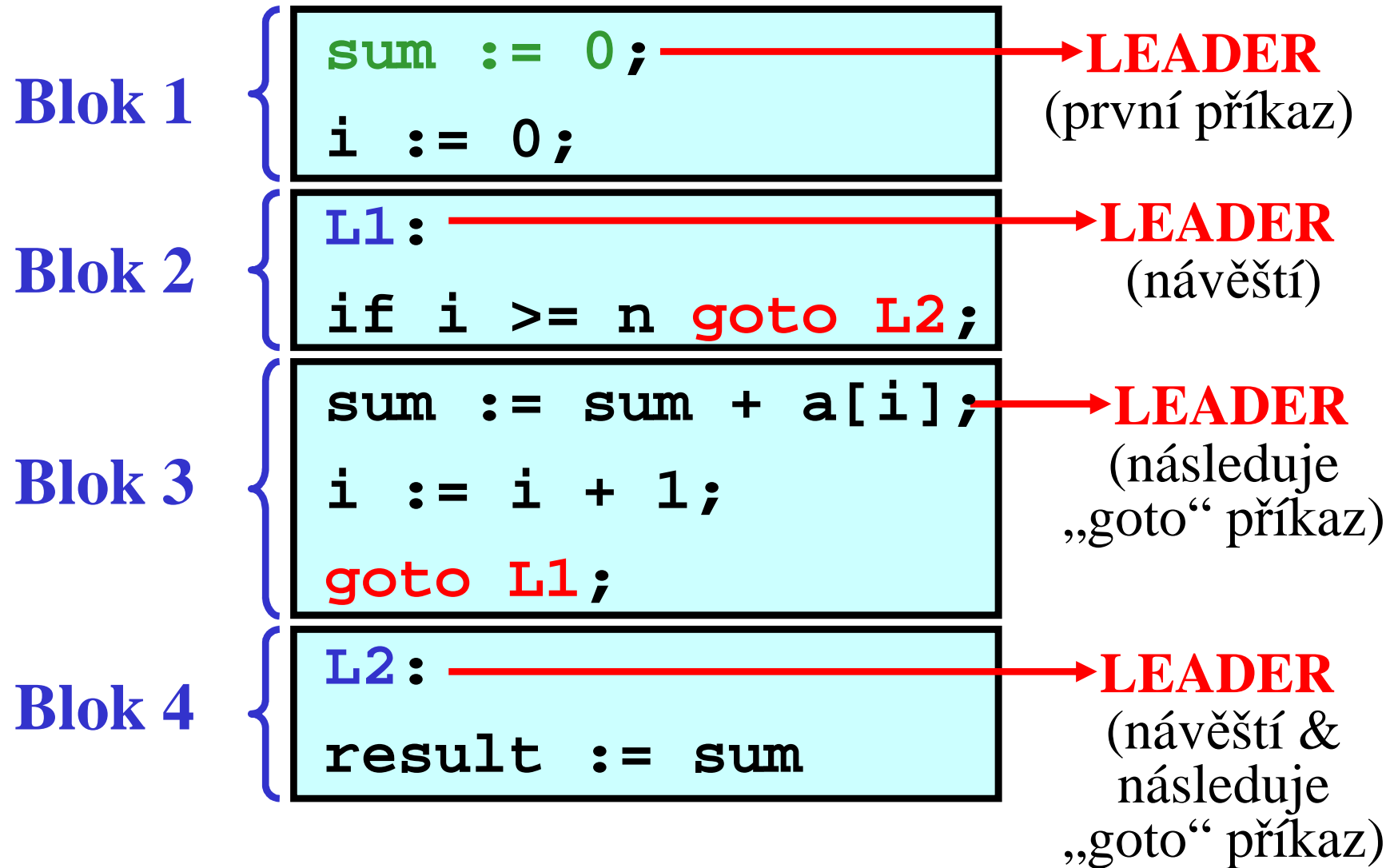
L1: **LEADER**
(návěští)
if **i** >= **n** **goto** **L2**;

sum := **sum** + **a**[**i**]; **LEADER**
(následuje
„goto“ příkaz)
i := **i** + 1;

goto **L1**;

L2: **LEADER**
(návěští &
následuje
„goto“ příkaz)
result := **sum**

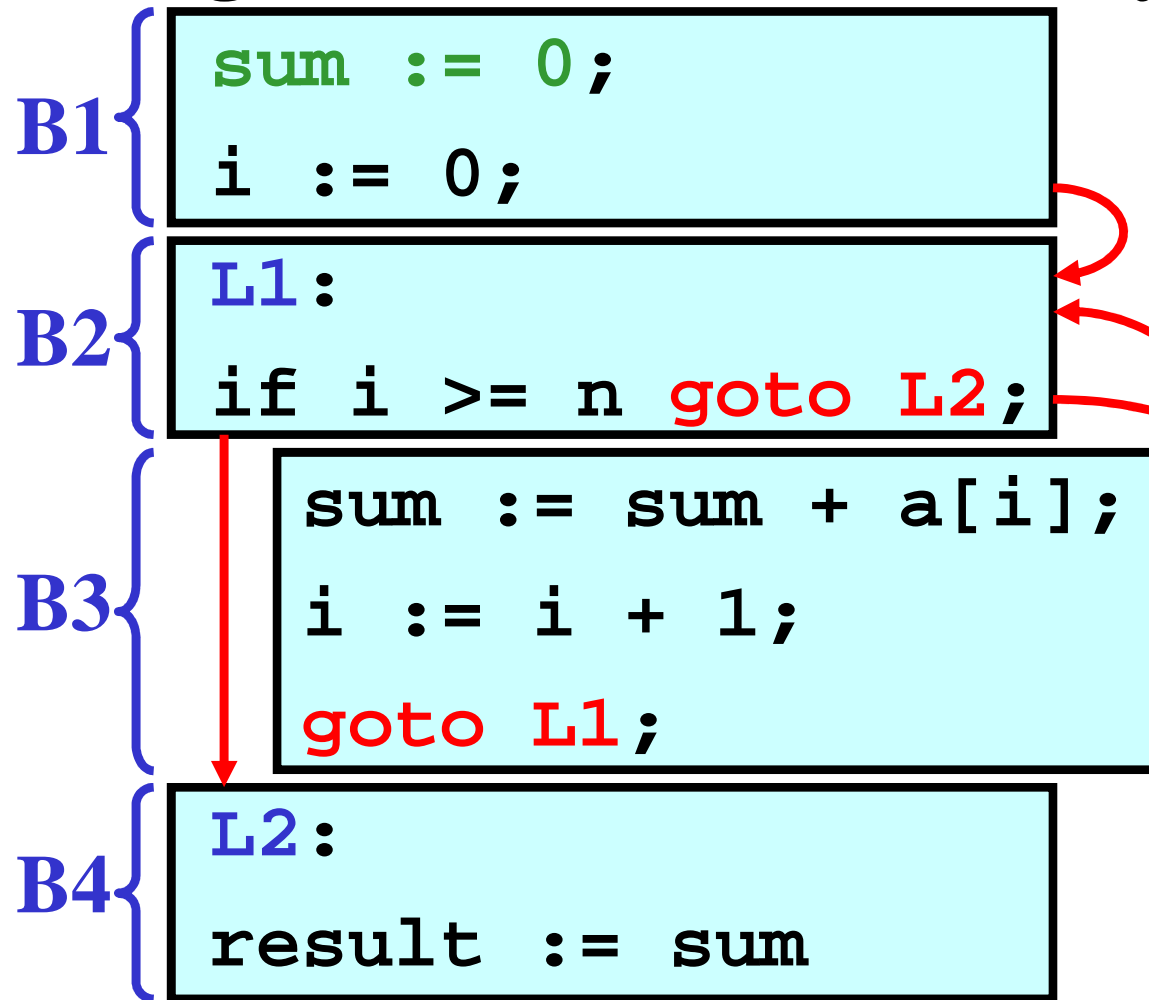
Základní bloky: Příklad

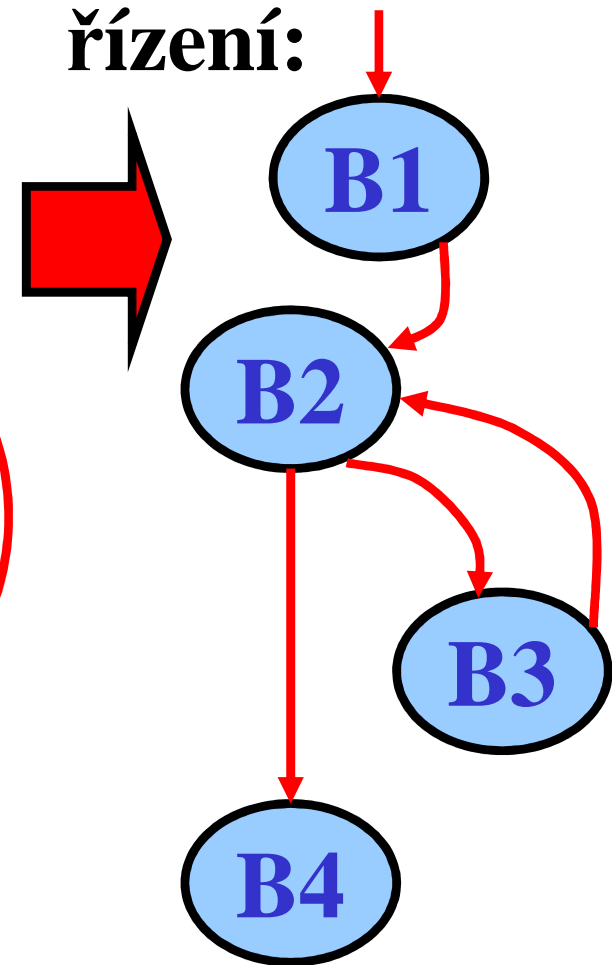

Graf toku řízení nad bloky

Program se základními bloky:

Graf toku řízení:

Pozn.: Izolovaný blok v grafu = **mrtvý kód**

Optimalizace: Úvod

Myšlenka: *Optimalizátor* dělá efektivnější verzi vnitřního kódu

---

Druhy optimalizací:

1) **Lokální optimalizace** × **Globální optimalizace**

- **Lokální optimalizace** – v rámci základního bloku
- **Globální optimalizace** – v rámci několika bloků

2) **Optimalizace rychlosti** × **Optimalizace velikosti**

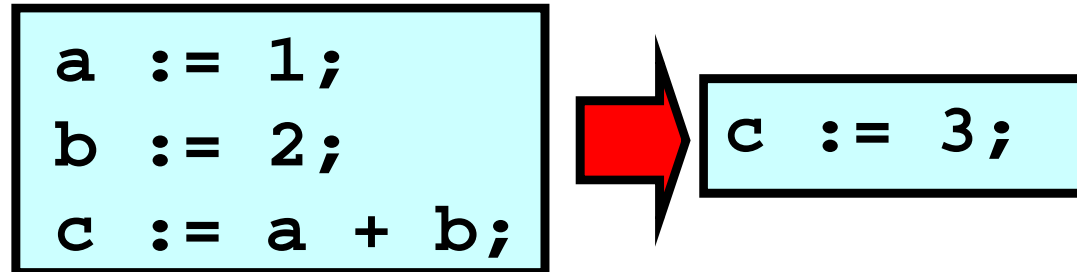

Optimalizační metody:

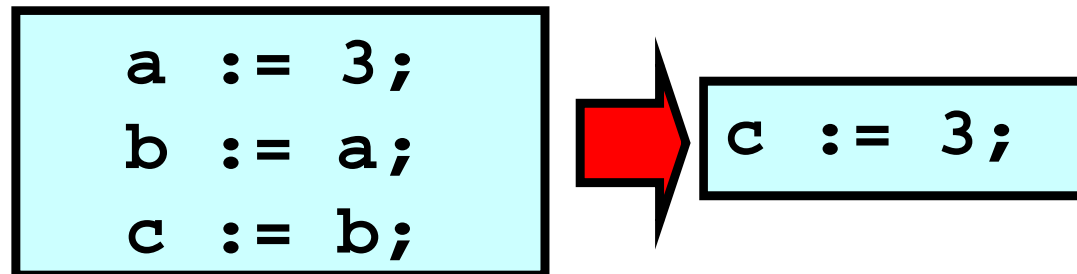
1) Zabalení konstanty	4) Výrazové invarianty v cyklu
2) Šíření konstanty	5) Rozbalení cyklu
3) Kopírování proměnné	6) Eliminace mrtvého kódu

Optimalizační metody 1/3

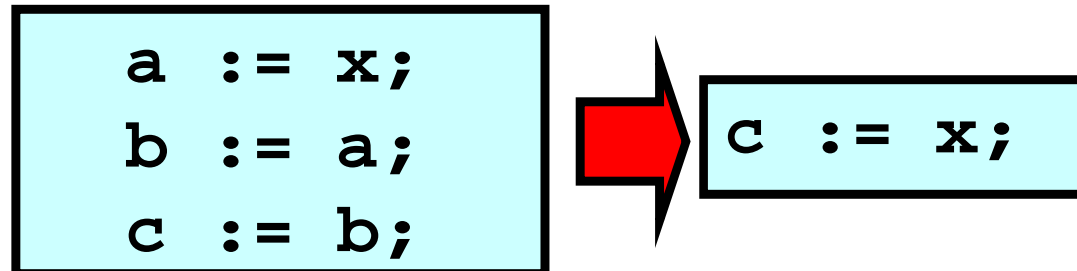
1) Zabalení konstanty

2) Šíření konstanty

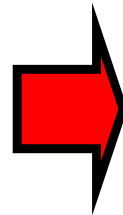
3) Kopírování proměnné

Optimalizační metody 2/3

4) Výrazové invarianty v cyklu

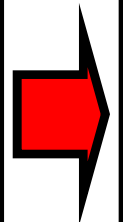
```
for i := 1 to 100 do  
  a[i] := p*q/r + i
```



```
x := p*q/r  
for i := 1 to 100 do  
  a[i] := x + i
```

5) Rozbalení cyklu

```
for i := 1 to 100 do  
begin  
  for j := 1 to 2 do  
    write(x[i, j]);  
end;
```



```
for i := 1 to 100 do  
begin  
  write(x[i, 1]);  
  write(x[i, 2]);  
end;
```

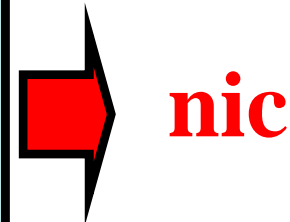
Optimalizační metody 3/3

6) Eliminace mrtvého kódu

- **Mrtvý kód:** a) Nikdy nevykonán
b) Nedělá nic užitečného

ad a)

```
trace := false;  
if trace then begin  
    writeln(...);  
    ...  
end;
```


ad b)

```
x := x;
```

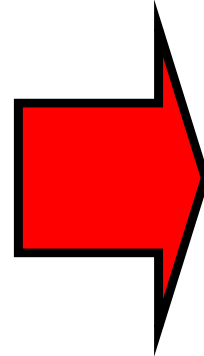

Optimalizace velikosti

- Tato optimalizace jen vytvoří kratší program

Příklad:

```
case p of
  1: u := a*b * c;
  2: v := a*b + c;
  3: x := d - a*b;
  4: y := a*b / d;
  5: z := 2 * a*b;
end;
```



```
T := a*b;
case p of
  1: u := T * c;
  2: v := T + c;
  3: x := d - T;
  4: y := T / d;
  5: z := 2 * T;
end;
```

- **Pozn.:** Výraz (**a*b**) je v programu několikrát (vždy je proveden ale jen jednou)

Generování cílového kódu: Úvod

Typy generování cílového kódu:

- **Slepé generování** × **Kontextové generování**
-

1) **Slepé generování**

- Pro každou 3AK instrukci existuje procedura, která generuje příslušný cílový kód

Hlavní nevýhoda:

- Každá 3AK instrukce je mimo kontext ostatních instrukcí bloku, dochází tedy k přebytečným načítáním a ukládáním proměnných
-

2) **Kontextové generování**

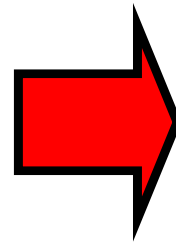
- Zredukování nepotřebných načítání a ukládání proměnných

Slepé generování: Příklad

3AK:

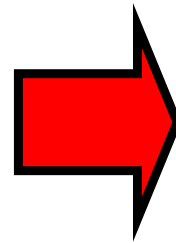
Vygenerovaný kód:

(+ , a , b , r)

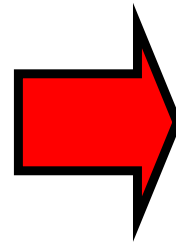
load r_i , a
add r_i , b
store r_i , r

(* , a , b , r)

load r_i , a
mul r_i , b
store r_i , r

(:= , a , , r)

load r_i , a
store r_i , r

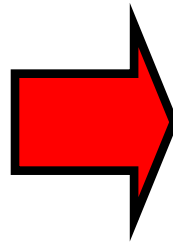
Slepé generování

Příklad:

3AK:

Vygenerovaný cílový kód:

```
( + , a , b , c )  
( * , c , d , e )
```



```
load  r1, a  
add   r1, b  
store r1, c  
load  r1, c  
mul   r1, d  
store r1, e
```

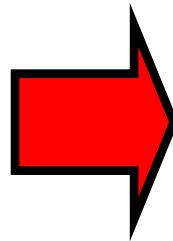
Slepé generování

Příklad:

3AK:

Vygenerovaný cílový kód:

```
( + , a , b , c )  
( * , c , d , e )
```



```
load  r1, a  
add   r1, b  
store r1, c  
load  r1, c  
mul   r1, d  
store r1, e
```

**Přebytečná
instrukce**

Kontextové generování (KG)

- Minimalizace počtu načítání a ukládání mezi registry a paměti:
  - **Obecné pravidlo:** Jestliže je hodnota proměnné v registru a bude „*brzy*“ použita, ponech ji v registru
-

Potřebné informace:

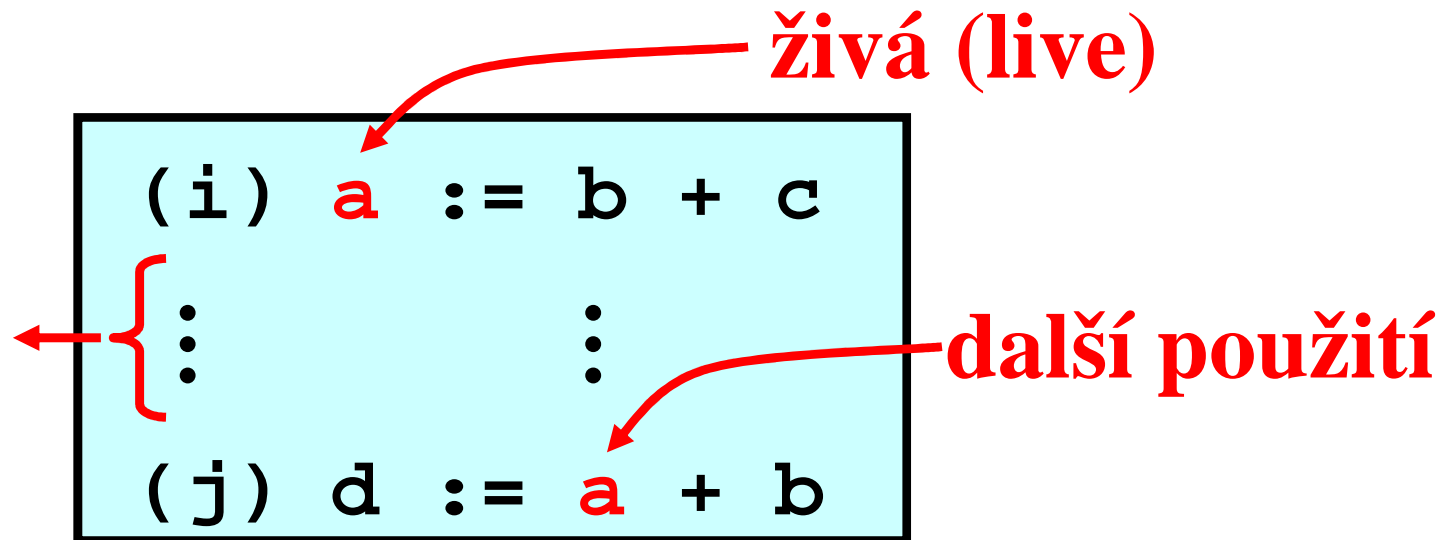
- 1) **Otázka:** Které proměnné jsou později potřeba a kde?
Odpověď: v *tabulce základního bloku* (**TZB**)
- 2) **Otázka:** Které registry jsou použity a co v nich je?
Odpověď: v *tabulce registrů* (**TR**)
- 3) **Otázka:** Kde je uložena aktuální hodnota dané proměnné?
Odpověď: v *tabulce adres* (**TA**)

KG: Analýza v základním bloku

- Proměnná je *živá*, pokud je použita v bloku později

Příklad:

Není žádný
výskyt
proměnné “**a**”

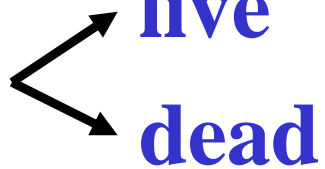
Otázka: Jak detekovat efektivně živé proměnné?

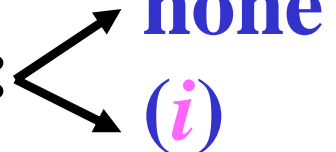
Odpověď: Aplikací *zpětného algoritmu*—to znamená, že instrukce se čtou od konce bloku směrem k začátku

Tabulka symbolů (TS)

Rozšíření TS:

<i>proměnná</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
a	live	(10)
b	live	(20)
pos	dead	none
⋮	⋮	⋮

Stav:

Další použití:

• *i* = číslo řádku

Inicializace:

- Programátorské proměnné: *Stav:* **live**
- Pomocné proměnné: *Stav:* **dead**
- Všechny proměnné: *Další použití:* **none**

Tabulka základního bloku (TZB)

Struktura tabulky základního bloku:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
⋮	⋮		
(<i>i</i>)	<i>a</i> := <i>b</i> + <i>c</i>		
⋮	⋮		

zpětné
procházení

• Metoda:

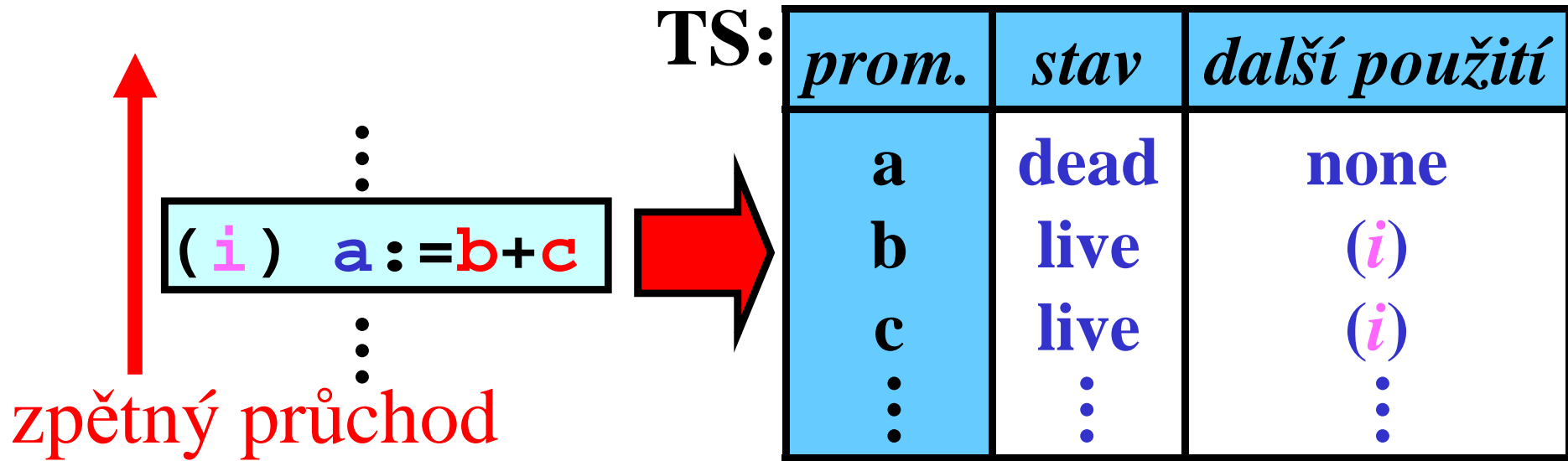
Předpokládejme, že (*i*) je aktuální instrukce:

- 1) Zkopíruj *stav* a *další použití* *a*, *b*, *c* z TS do TZB
- 2) V TS proved' následující změny:

Pro proměnnou *a*: *Stav*: **dead** *Další použití*: **none**

Pro proměnné *b*, *c*: *Stav*: **live** *Další použití*: (*i*)

Změny v TS: Ilustrace

- a* je mrtvá, protože `a := b + c` „usmrtí“ předchozí hodnotu proměnné *a*
- b*, *c* jsou živé na řádku (i). Tuto informaci je potřeba šířit k příkazům použitým dříve v programu

Vyplňování TZB: Příklad 1/8

$$d := \underbrace{(a-b)}_u + \underbrace{(c-a)}_v - \underbrace{(d+b)}_x * \underbrace{(c+1)}_y$$

$\underbrace{\hspace{100px}}_w$
 $\underbrace{\hspace{100px}}_z$

TZB:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
(1)	$u := a - b$		
(2)	$v := c - a$		
(3)	$w := u + v$		
(4)	$x := d + b$		
(5)	$y := c + 1$		
(6)	$z := x * y$		
(7)	$d := w - z$		

Vyplňování TZB: Příklad 2/8

TS - řádek (7):

	<i>prom.</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
programátorské proměnné	a	L	N
	b	L	N
	c	L	N
	d	L ^[1]	N ^[3]
pomocné proměnné	u	D	N
	v	D	N
	w	D ^[2]	N ^[3]
	x	D	N
	y	D	N
	z	D ^[2]	N ^[3]

L – live
(živá)

D – dead
(mrtvá)

N – none
(nikde)

Vyplňování TZB: Příklad 3/8

TZB:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
(1)	$u := a - b$		
(2)	$v := c - a$		
(3)	$w := u + v$		
(4)	$x := d + b$		
(5)	$y := c + 1$		
(6)	$z := x * y$		
(7)	$d := w - z$	$d:L^{[1]}; w,z:D^{[2]}$	$d,w,z:N^{[3]}$

Vyplňování TZB: Příklad 4/8

TS - řádek (6):

<i>var</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
a	L	N
b	L	N
c	L	N
d	D	N
u	D	N
v	D	N
w	L	(7)
x	D ^[1]	N ^[3]
y	D ^[1]	N ^[3]
z	L ^[2]	(7) ^[4]

Vyplňování TZB: Příklad 5/8

TZB:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
(1)	$u := a - b$		
(2)	$v := c - a$		
(3)	$w := u + v$		
(4)	$x := d + b$		
(5)	$y := c + 1$		
(6)	$z := x * y$	$z:L^{[2]}; x,y:D^{[1]}$	$z:7^{[4]}; x,y:N^{[3]}$
(7)	$d := w - z$	$d:L; w,z:D$	$d,w,z:N$

Vyplňování TZB: Příklad 6/8

TS - řádek (5):

<i>var</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
a	L	N
b	L	N
c	L ^[1]	N ^[2]
d	D	N
u	D	N
v	D	N
w	L	(7)
x	L	(6)
y	L ^[1]	(6) ^[3]
z	D	N

Vyplňování TZB: Příklad 7/8

TZB:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
(1)	$u := a - b$		
(2)	$v := c - a$		
(3)	$w := u + v$		
(4)	$x := d + b$		
(5)	$y := c + 1$	$y, c: L^{[1]}$	$y: 6^{[3]}; c: N^{[2]}$
(6)	$z := x * y$	$z: L; x, y: D$	$z: 7; x, y: N$
(7)	$d := w - z$	$d: L; w, z: D$	$d, w, z: N$

- Zbytek vyplnit analogicky

Vyplňování TZB: Příklad 8/8

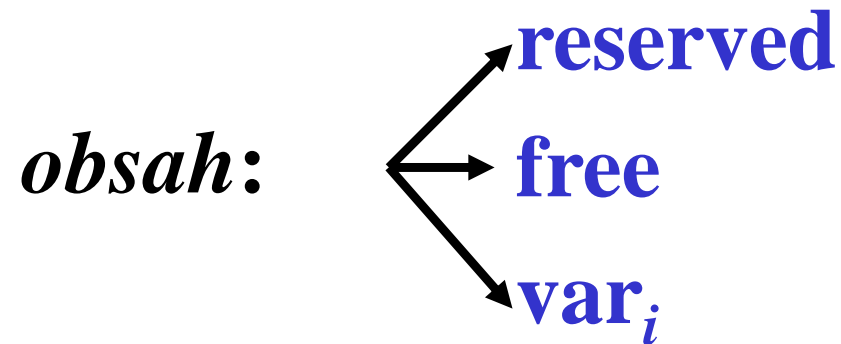
Výsledná TZB:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
(1)	u := a - b	u,a,b:L	u:3; a:2; b:4
(2)	v := c - a	v,c,a:L	v:3; c:5; a:N
(3)	w := u + v	w:L; u,v:D	w:7; u,v:N
(4)	x := d + b	x,b:L; d:D	x:6; d,b:N
(5)	y := c + 1	y,c:L	y:6; c:N
(6)	z := x * y	z:L; x,y:D	z:7; x,y:N
(7)	d := w - z	d:L; w,z:D	d,w,z:N

Tabulka registrů (TR)

Struktura TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0	reserved
1	reserved
2	free
3	a
4	free
5	b
⋮	⋮

- **reserved** – registr je rezervován pro potřeby OS
- **free** – registr je volný
- **var_i** – název proměnné

- Při každém použití registru je třeba modifikovat TR
- TR uchovává informace o stavech registrů

Tabulka adres (TA)

Struktura tabulky adres:

<i>proměnná</i>	<i>adresa</i>
a	in
b	memory
c	reg. 5
⋮	nowhere

Adresa:

- in memory**
(v paměti)
- reg. *i***
(v registru *i*)
- nowhere**
(nikde)

• *i* = číslo registru

- Tabulka adres ukazuje, odkud můžeme načíst aktuální hodnotu dané proměnné

Funkce *GetReg*

- *GetReg* vrátí optimální registr pro načtení proměnné **b** např. z výrazu $a := b + c$

GetReg:

begin

if **b** je v registru **R** and **b** je „dead“ and
b má další použití nastaveno na „none“

then return **R**

else

if existuje volný registr **R** then return **R**

else begin

- vyber register **R** obsahující proměnnou, která je použita „co nejpozději“
- ulož obsah **R** do paměti a modifikuj TR & TA
- return **R**

end;

end;

Procedura *GenCode*

- *GenCode* generuje optimální kód např. pro výraz $a := b + c$

GenCode:

begin

- Zavolej *GetReg* pro výběr registru R pro b
- if b není v R then generate("load R, b ")
- if c je v S then generate("add R, S ")
                                   else generate("add R, c ")
                                   // znamená, že c je v paměti
- Modifikuj TR & TA tak, aby určovaly, že současná hodnota proměnné a je v registru R
- if c je v S and c je „dead“ and c má další použití nastaveny na „none“ then nastav stav proměnné S v TR jako „free“

end;

GetReg a GenCode: Příklad 1/10

TZB:

<i>řádek</i>	<i>instrukce</i>	<i>stav</i>	<i>další použití</i>
(1)	u := a - b	u,a,b:L	u:3; a:2; b:4
(2)	v := c - a	v,c,a:L	v:3; c:5; a:N
(3)	w := u + v	w:L; u,v:D	w:7; u,v:N
(4)	x := d + b	x,b:L; d:D	x:6; d,b:N
(5)	y := c + 1	y,c:L	y:6; c:N
(6)	z := x * y	z:L; x,y:D	z:7; x,y:N
(7)	d := w - z	d:L; w,z:D	d,w,z:N

TR:	<i>reg.</i>	<i>obsah</i>	TA:	<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
	0,1	reserved		a-d	in memory
	2-11	free		u-z	nowhere
	12-15	reserved			

GetReg a *GenCode*: Příklad 2/10

Instrukce: (1) $u := a - b$

Vlastnosti: u, a, b : live

GetReg: R2

GenCode: load R2, a
sub R2, b

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u-z	nowhere

GetReg a *GenCode*: Příklad 3/10

Instrukce: (2) $v := c - a$

Vlastnosti: v, c, a : live

GetReg: R3

GenCode: load R3, c
sub R3, a

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	u
3-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u	2
v-z	nowhere

GetReg a *GenCode*: Příklad 4/10

Instrukce: (3) $w := u + v$

Vlastnosti: w : live; u, v : dead

GetReg: R2

GenCode: add R2, R3

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	u
3	v
4-11	free
12-15	Reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u	2
v	3
w-z	nowhere

GetReg a GenCode: Příklad 5/10

Instrukce: (4) **$x := d + b$**
Vlastnosti: **x, b: live; d: dead**

GetReg: **R3**
GenCode: **load R3, d**
add R3, b

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	w
3-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u, v	nowhere
w	2
x-z	nowhere

GetReg a *GenCode*: Příklad 6/10

Instrukce: (5) $y := c + 1$

Vlastnosti: y, c : live

GetReg: R4

GenCode: load R4, c
add R4, #1

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	w
3	x
4-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u, v	nowhere
w	2
x	3
y, z	nowhere

GetReg a *GenCode*: Příklad 7/10

Instrukce: (6) $z := x * y$
Vlastnosti: z : live; x, y : dead

GetReg: R3
GenCode: mul R3, R4

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	w
3	x
4	y
5-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u, v	nowhere
w	2
x	3
y	4
z	nowhere

GetReg a *GenCode*: Příklad 8/10

Instrukce: (7) $d := w - z$
Vlastnosti: d: live; w, z: dead

GetReg: R2
GenCode: sub R2, R3

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	w
3	z
4-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-d	in memory
u, v	nowhere
w	2
x, y	nowhere
z	3

GetReg a *GenCode*: Příklad 9/10

Instrukce: *konec bloku*

Vlastnosti: *d: live;*

GetReg:

-

GenCode:

store R2,d

(uložit všechny živé proměnné!)

TR:

<i>reg.</i>	<i>obsah</i>
0,1	reserved
2	d
3-11	free
12-15	reserved

TA:

<i>prom.</i>	<i>adresa</i>
a-c	in memory
d	2
u-z	nowhere

GetReg a GenCode: Příklad 10/10

- Výsledný kód: 12 instrukcí místo $7*3 = 21$!

<i>řádek</i>	<i>3AC</i>	<i>generated code</i>
(1)	$u := a - b$	load R2, a sub R2, b
(2)	$v := c - a$	load R3, c sub R3, a
(3)	$w := u + v$	add R2, R3
(4)	$x := d + b$	load R3, d add R3, b
(5)	$y := c + 1$	load R4, c add R4, #1
(6)	$z := x * y$	mul R3, R4
(7)	$d := w - z$	sub R2, R3 store R2, d

Paralelní kompilátory: Úvod

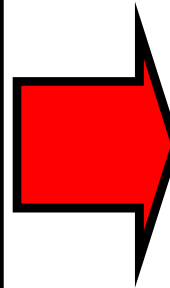
- *Lexikální analyzátor* přeloží **celý** zdrojový program na tokeny
-
- **Příprava syntaktické analýzy pro paralelní překlad:**
    - Vyjmutí nějakých částí programů (podřetězců tokenů jako např. výrazy, podmínky, ...). Pro tyto podřetězce a pro zbytek (nazývaný **kostra**) je prováděna syntaktická analýza paralelně
    - V kostře jsou tyto vyjmuté podřetězce nahrazeny tzv. **pseudotokeny**, na jejich pozici je později vložen jejich kód.

Paralelní kompilátory: Vyjmutí podmínek

```

:
:
if cond1 then ...
:
:
while cond2 do ...
:
:
repeat ... until cond3
:
:

```



```

:
:
if [cond, 1] then ...
:
:
while [cond, 2] do ...
:
:
repeat ... until [cond, 3]
:
:

```

• Tabulka podmínek:

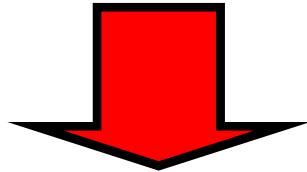
1	<i>cond</i> ₁
2	<i>cond</i> ₂
3	<i>cond</i> ₃

Paralelní kompilátory: Víceúrovňové vyjmutí

```

⋮
if  $a + b > c * d$  and  $a - b = c + d$  then ...
⋮

```



```

⋮
if [cond, 1] then ...
⋮

```

• Tabulka výrazů:

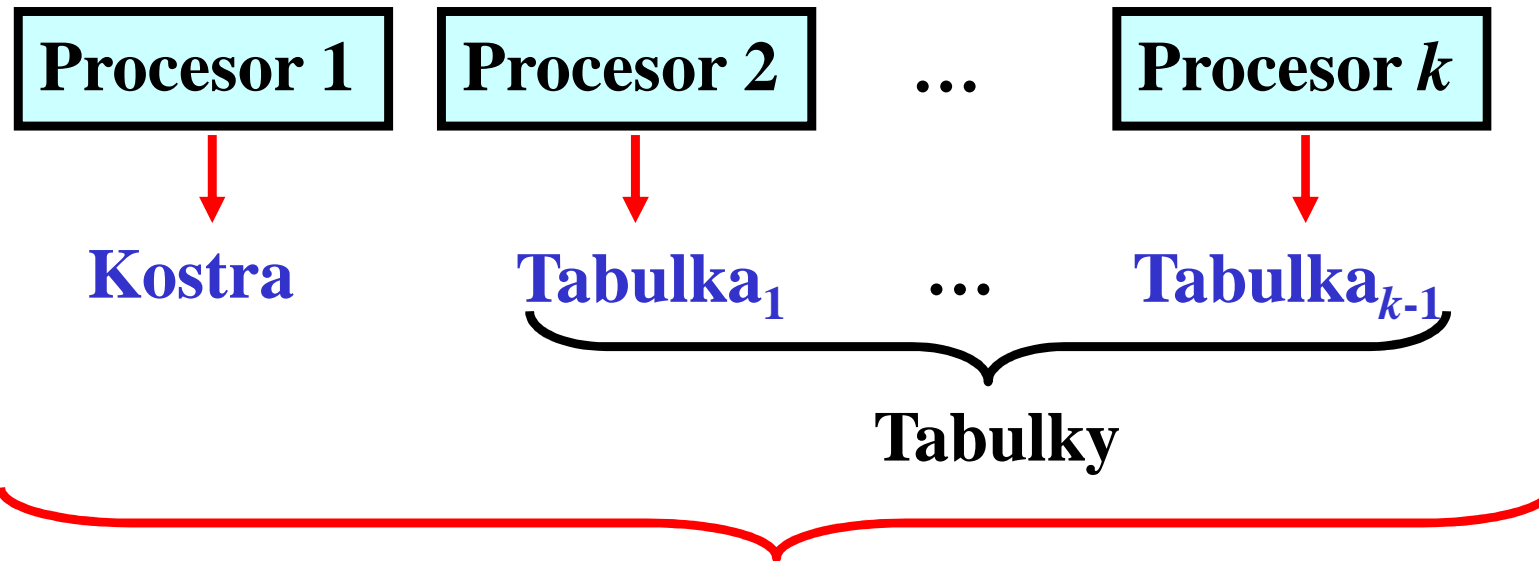
1	$a + b$
2	$c * d$
3	$a - b$
4	$c + d$

• Tabulka podmínek:

1	$[expr, \mathbf{1}] > [expr, \mathbf{2}]$ and $[expr, \mathbf{3}] = [expr, \mathbf{4}]$
2	...

Paralelní kompilátory: Synt. analýza

Paralelní syntaktická analýza

-
- mohou být rozdílné metody 1 – k
  - mohou být rozdílné vnitřní kódy